

Tahkim Yeri Seçimi Neden Önemlidir?

Inside Arbitration | Vardar Şanlı

Coğrafi Bir Tercihden Fazlası

Tahkim yeri, tahkimin hukuki merkezini ifade eder. Bu kavram; hakemlerin nerede toplandığından, duruşmaların veya toplantıların nerede yapıldığından ya da yargılamanın fiziksel veya çevrim içi yürütülmesinden bağımsızdır.

Tahkim yeri, tahkim yargılamasının hangi hukuk düzeniyle bağlantı kuracağını ve hangi mahkemelerin gerektiğinde sürece destek sağlayacağı ve sınırlı şekilde denetleyeceğini belirleyen temel noktadır. Bu nedenle tahkim yeri, yalnızca coğrafi veya lojistik bir tercih değil; tahkim sürecinin hukuki çerçevesini belirleyen stratejik bir tercihtir.

Örneğin taraflar arasında tahkim yeri İstanbul olarak belirlenmiş olabilir ancak duruşmalar Londra’da yapılabilir, tanıklar çevrim içi dinlenebilir veya hakem heyeti uyuşmazlığı başka bir ülkede müzakere edebilir. Bu durum, tahkim yerini değiştirmez.

UNCITRAL Model Kanunu m.20 hükmü ile tarafların tahkim yerini belirleyebileceği ancak taraflar aksini kararlaştırmadıkça hakem heyetinin duruşma ve toplantıları başka bir yerde yapabileceği kabul edilir. ICC Tahkim Kuralları da benzer şekilde, tahkim yeri ile duruşma ve toplantıların yapılacağı yerin farklılaşabileceğini düzenlemektedir.

Tahkim Yerini Seçmek, Uygulanacak Usuli Çerçeveyi Etkiler.

Tahkim yeri, tahkim yargılamasının hangi usuli çerçevede yürütüleceğini belirleyen temel unsurlardan biridir. Taraflar tahkim yerini seçmekle, çoğu zaman tahkim için hangi yerin usul hukuku kurallarının (lex arbitri) geçerli olacağını da belirlemiş olurlar. Uyuşmazlığın kurumsal tahkim kurallarına (ad hoc) tabi kılınması da tahkim yeri hukukunun etkisini tamamen ortadan kaldırmaz. Zira emredici hükümler, tahkim sürecine ilişkin mahkemeden yardım alındığı durumlar ve yargısal denetim bakımından tahkim yeri hukuku önemini korur. Bu nedenle tahkim şartı hazırlanırken tahkim yeri, doğuracağı usuli ve yargısal sonuçlarla birlikte değerlendirilmelidir.

Tahkim, alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olmakla birlikte, uygulamada devlet mahkemelerinden tamamen kopuk değildir. Bu nedenle tahkim yeri, özellikle şu başlıklarda önem kazanır:

- **Mahkemeden yardım gerektiği hallerde tahkim yeri mahkemesine başvurulması:** Geçici hukuki koruma tedbirleri veya delil temini gibi hallerde hangi ülke mahkemelerine başvurulacağı tahkim yeriyle bağlantılıdır.
- **İptal davası:** Hakem kararına karşı başvurulabilecek temel yol olan iptal davası, tahkim yeri mahkemesinde açılır. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 439/1 uyarınca hakem kararına karşı yalnızca iptal davası açılabilir ve bu dava tahkim yeri bölge adliye mahkemesinde görülür.

Tahkim Yerini Seçerken Nelere Dikkat Edilmelidir?

Tanım ve tenfiz imkânı: Hakem kararının yabancı ülkelerde icrası kural olarak ayrı bir tanım ve/veya tenfiz davasını gerektirir. Türkiye'nin de taraf olduğu 1958 tarihli New York Sözleşmesi çerçevesinde, sözleşmeye taraf devletlerde verilen hakem kararlarının tanınması ve tenfizi mümkün olmakla birlikte, kararın verildiği veya tabi olduğu ülkede iptal edilmiş olması hâlinde tenfiz talebi reddedilebilir. Bu nedenle tahkim yeri seçilirken, New York Sözleşmesi gibi çok taraflı ve iki taraflı anlaşmalar kapsamında tanım ve tenfiz kolaylığı sağlayan bir yerin tercih edilmesi önemlidir.

Tahkim dostu hukuk düzeni: Seçilen ülke mahkemelerinin tahkime destekleyici biçimde ve öngörülebilir şekilde yaklaşması, yargılamanın etkinliği bakımından önemlidir.

Tarafsızlık: Tahkim yerinin tarafların milliyetinden veya ticari merkezlerinden bağımsız olması, yargılama sırasındaki tarafsızlık ve güveni güçlendirir.

Altyapı imkânları: Duruşma salonu, tercümanlık hizmetleri ve teknik imkânlar gibi destek hizmetlerinin varlığı, tahkim yargılamasının verimli yürütülmesine katkı sağlar.